19.2.2024 Julkinen

Eduskunta
Liikenne- ja viestintävaliokunta

Viite: U 94/2023 vp

VR-Yhtymän kommentit valtioneuvoston kirjelmään eduskunnalle tavaroiden intermodaalikuljetusten tukikehystä ja ulkoisten kustannusten säästöjen laskemista koskevasta ehdotuksesta

VR-Yhtymä Oyj (jäljempänä VR) kiittää mahdollisuudesta lausua otsikkokentässä mainitussa asiassa ja lausuu siitä seuraavaa:

Tavoitteena rautatierahtiliikenteen kulkumuoto-osuuden kasvu

EU:n kestävän ja älykkään liikkuvuuden strategiassa on asetettu tavoitteeksi rautatierahtiliikenteen osuuden kaksinkertaistaminen vuoteen 2050 mennessä. Euroopan vihreän kehityksen ohjelmassa pyritään siirtämään huomattava osa sisämaan rahtiliikenteestä maanteiltä rautateille ja sisävesiliikenteeseen. Vihreän kehityksen ohjelman mukaan liikenteen kasvihuonekaasupäästöjä on vähennettävä 90 % vuoteen 2050 mennessä. Yhdistettyjen kuljetusten edistäminen palvelee EU-tason kestävän liikenteen kulkumuoto-osuustavoitteiden saavuttamista.

Vihreän rahtiliikenteen paketilla vähennetään liikenteen päästöjä

Komissio julkaisi 7.11.2023 ehdotuksensa vuodelta 1992 peräisin olevan yhdistettyjä kuljetuksia koskevan direktiivin päivittämiseksi tavaroiden intermodaalikuljetuksia koskevan tukikehyksen ja ulkoisten kustannusten säästöjen laskennan osalta. Ehdotus on osa EU:n Vihreän rahtiliikenteen pakettia, jolla vähennetään liikennesektorin aiheuttamia päästöjä ja ilmansaasteita.

Direktiiviehdotuksella pyritään lisäämään intermodaalikuljetusten kilpailukykyä, edistämään kulkumuotosiirtymää kestävämpiin kuljetusmuotoihin sekä vähentämään liikenteen ulkoisia kustannuksia.

Intermodaalikuljetuksella tarkoitetaan kahdesta tai useammasta kuljetusosuudesta koostuvaa intermodaalisen kuormausyksikön kuljetusta ilman lastin käsittelyä siirtokuormauksen aikana. Vähintään yksi kuljetusosuuksista tulee toteuttaa rautateitse, sisävesiliikenteessä tai lyhyen matkan meriliikenteessä. Lisäksi kuljetuksen alku- tai loppuosuuden tai molempien tulee tapahtua maanteitse.

Yhdistetyt kuljetukset ovat yksi intermodaalikuljetusten muoto. Kuljetus voidaan luokitella yhdistetyksi kuljetukseksi, mikäli se tuottaa vähintään 40 % vähemmän ulkoisia kustannuksia pelkkään maantiekuljetukseen verrattuna.

Liikenteen ulkoiset kustannukset ovat kustannuksia, jotka eivät suoraan kohdistu liikenteen käyttäjille tai liikennejärjestelmän ylläpitäjille, mutta jotka vaikuttavat yhteiskuntaan laajemmin. Ulkoiset kustannukset sisältävät muun muassa kasvihuonekaasupäästöt, ilmansaasteet, melun ja ruuhkat.

VR-Yhtymä Oyj
Postiosoite
PL 488, 00096 VR
Käyntiosoite
Radiokatu 3, 00240 Helsinki
P. 029 4343
etunimi.sukunimi@vr.fi
www.vrgroup.fi
Y-tunnus 1003521-5

Yhdistetyt kuljetukset edistävät vihreää siirtymää

Yhdistetyt kuljetukset ovat yksi keinoista vähentää logistiikan hiilidioksidipäästöjä, parantaa energiatehokkuutta ja edistää liikenteen vihreää siirtymää. Yhdistetyt kuljetukset edistävät isojen massojen vähäpäästöisiä kuljetuksia, liikenteen sähköistämistä, kuljetuskapasiteetin kasvattamista sekä liikenneturvallisuutta.

Rautateitse tapahtuvien tavarakuljetusten ulkoiset kustannukset tonnikilometriä kohti (0,013 €) ovat melkein kolme kertaa alhaisemmat, kuin keskimääräiset raskaiden tavarankuljetusajoneuvojen ulkoiset kustannukset tonnikilometriä kohden (0,042 €). Raideliikenteen osuus kaikista kotimaan liikenteen päästöistä on vain noin yksi prosentti. VR tavoittelee nollahiilistä liikennettä vuoteen 2035 mennessä.

Yhdistetyt kuljetukset on Suomessa huomioitu Fossiilittoman liikenteen tiekartassa sekä Liikenne 12-suunnitelmassa keinoina mahdollistamassa siirtymää kestävämpiin kuljetusmuotoihin.

Mitat ja massat

Rautatieliikenteen osalta myös raskaiden ajoneuvojen mittoja ja massoja koskeva direktiivi liittyy yhdistettyjen kuljetusten järjestämiseen. Junissa kuljetettavien raskaan liikenteen ajoneuvojen sekä trailereiden osalta on huomioitava mittoja ja massoja koskevan direktiivin vaikutus yhdistettyjen kuljetusten järjestämiseen muun muassa kuljetettavien yksiköiden painon, mittojen, nostettavuuden jne. osalta. Mittoja ja massoja koskevan direktiivin päivityksen yhteydessä on varmistettava kuljetettavien yksiköiden yhteensopivuus junaliikenteessä käytettävän kuljetuskaluston kanssa.

Kansalliset tukitoimet yhdistetyille kuljetuksille

Komission ehdotuksessa velvoitetaan jäsenmaita analysoimaan olemassa olevat tukitoimenpiteet sekä laatimaan uusi kansallinen lainsäädäntökehikko tukitoimenpiteineen 24 kk kuluttua voimaantulosta. Tukitoimenpiteiden tavoitteeksi on asetettu intermodaalisen kuljetuksen ovelta ovelle-kustannusten vähentäminen 10 prosentilla sekä intermodaalikuljetusten kilpailukykyvajeen vähentäminen.

Tukitoimet voivat sisältää lainsäädännöllisiä sekä taloudellisia toimia, kuten ympäristöystävällisyyden huomiointi maksuissa, veroissa, infran käyttömaksuissa ja ulkoisten kustannusten veloituksessa. Lisäksi jäsenmaiden tulee edistää uuden teknologian käyttöönottoa sekä tarvittaessa perustaa uusia yhteyksiä terminaalien välille.

VR pitää ehdotettuja tukitoimenpiteitä tarpeellisina yhdistettyjen kuljetusten kilpailukyvyn turvaamiseksi ja katsoo, että direktiivin liitteessä esitettyjä tukitoimenpiteitä tulee ottaa aktiivisesti käyttöön Suomessa. Tavoite yhdistettyjen kuljetusten kokonaiskustannusten vähentämiseksi 10 %:lla on tervetullut toimenpide ympäristöystävällisen kuljetusmuodon tukemiseksi. Tavoitteen toteuttamiselle annettu 90 kk määräaika on kuitenkin liian pitkä ja sitä tulee lyhentää huomattavasti.

VR-Yhtymä Oyj

Postiosoite
PL 488, 00096 VR

Käyntiosoite
Radiokatu 3, 00240 Helsinki

P. 029 4343

etunimi.sukunimi@vr.fi
www.vrgroup.fi

Y-tunnus 1003521-5

Muut huomiot direktiiviehdotuksesta

Ehdotuksessa esitetään sähköisille kuljetustiedoille luodun eFTI-alustan käyttöä ulkoisten kustannusten laskentaan. Toimijoiden kannalta on olennaista, että eFTI-alustan käyttö on helppoa ja mahdollisimman pitkälle automatisoitua. Ulkoisten kustannusten laskennan tulee perustua luotettavaan metodologiaan.

VR katsoo, että lähimmän terminaalin vaatimuksen poistuminen lisää Suomen kannalta joustavuutta, huomioiden pitkät kuljetusetäisyydet etenkin Pohjois-Suomessa. Lisäksi kansallisten kuljetusten sisällyttäminen soveltamisalaan laajentaa tukimahdollisuuksia.

VR ehdottaa yhdistettyjen kuljetusten käynnistymisen tukemista kohdennetulla ratamaksun alennuksella ja ajoneuvoveron 50 € palautuksella

Suomessa yhdistetyt kuljetukset jouduttiin raskaasti tappiollisina keskeyttämään vuonna 2013. Kiinnostus kestäviin yhdistettyihin kuljetuksiin on kuljetusmuotona viime vuosina selkeästi kasvanut, ja VR on käynnistänyt toimenpiteet aloittaakseen liikenteen uudelleen. Tavoitteena on käynnistää säännölliset yhdistetyt kuljetukset vuoden 2024 aikana Helsingin ja Oulun välillä. Alkuvaiheessa raideinfra mahdollistaa konttien ja intermodaalitrailereiden kuljettamisen. Tarve direktiivin mukaisille tukitoimenpiteille tulee kotimaassa käytännössä realisoitumaan aikaisemmin kuin ehdotukseen on kirjattu.

Kansallisesti tulisi käynnistämistukena harkita ratamaksujen kohdennettua alentamista yhdistetyille kuljetuksille liikenteen vihreän siirtymän edistämiseksi. Myös direktiiviehdotuksessa jäsenmaita kannustetaan tarjoamaan intermodaaliliikenteen käynnistämistukea. Ratamaksut vaikuttavat asiakashinnoissa ja VR:n käymien asiakaskeskustelujen yhteydessä tuen kannustavaa vaikutusta on pidetty merkittävänä.

Suomessa on kansallisesti säädetty voimassa olevassa ajoneuvoverolaissa yhdistettyjen kuljetusten tuesta, joka kohdistuu kuorma-autosta suoritettuun ajoneuvoveron 50 € suuruiseen palautukseen. Tuki on kohdistettu Suomessa tapahtuneeseen kuorma-auton rautatiekuljetukseen. VR esittää, että kyseistä tukimenettelyä uudistettaisiin vastaamaan yhdistetyissä kuljetuksissa käytettäviä kuljetusyksiköitä, joita ovat kontit, intermodaalitrailerit, kuorma-autot, perävaunut, vetoautolliset tai vetoautottomat puoliperävaunut sekä vaihtokuormatilat. Tuki palvelisi tällöin asiakaskunnan tarpeita ja vastaisi nykyisin yleisesti käytössä olevia kuljetusyksikkötyyppejä.

VR-Yhtymä Oyj

Jonna Juslin
johtaja, yhteiskuntasuhteet ja kansainväliset asiat

VR-Yhtymä Oyj
Postiosoite
PL 488, 00096 VR
Käyntiosoite
Radiokatu 3, 00240 Helsinki
P. 029 4343
etunimi.sukunimi@vr.fi
www.vrgroup.fi
Y-tunnus 1003521-5